

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl samosoudkyní Mgr. Helenou Konečnou ve věci

žalobce: N. W.

proti

žalovanému:

Ministerstvo vnitra ČR

Odbor azylové a migrační politiky

sídlem Nad Štolou 936/3, 170 34 Praha 7, pošt. schránka 21/OAM

v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 17. 9. 2025, čj. OAM-100/ZA-ZA05-K03-OA-2015, ve věci mezinárodní ochrany

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 17. 9. 2025, čj. OAM-100/ZA-ZA05-K03-OA-2015, se zrušuje a věc se mu vrací k dalšímu řízení.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobkyně se žalobou ze dne 11. 12. 2025 domáhala přezkoumání shora označeného rozhodnutí žalovaného (dále také „správní orgán“), kterým jí byl podle § 17 odst. 3 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“), odejmut azyl udělený za účelem sloučení rodiny a neudělena mezinárodní ochrana podle § 12, § 14, § 14a a § 14b téhož zákona.

2. V odůvodnění napadeného rozhodnutí se žalovaný zabýval důvody pro odnětí azylu dle § 17 zákona o azylu a následně důvody pro případné udělení mezinárodní ochrany ve smyslu dalších ustanovení zákona o azylu. Dospěl přitom k závěru, že v případě žalobkyně není dán žádný z důvodů pro udělení mezinárodní ochrany, jak jsou předvídaný příslušnými ustanoveními zákona o azylu.

II. Shrnutí argumentace obsažené v žalobě

3. Žalobkyně má zato, že správní řízení, které předcházelo vydání rozhodnutí, trpí vadami, pro něž by mělo být zrušeno a věc byla vrácena žalovanému k dalšímu projednání.
4. Předně namítla, že žalovaný nesprávně určil okruh účastníků řízení, když jako s účastníkem řízení jednal pouze s ní a nikoli též s ostatními členy její rodiny, zejména s jejími nezletilými sourozenci, ale rovněž s její matkou. S poukazem na § 20 zákona o azylu a § 27 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), má zato, že i oni jsou účastníky řízení, neboť napadeným rozhodnutím bylo zasaženo do jejich práva na soukromý a rodinný život, přičemž za účastníka řízení je v tomto případě třeba považovat všechny azylanty, kteří mohou být rozhodnutím přímo dotčeni na svých právech nebo povinnostech. K tomu uvedla, že pomáhá matce s výchovou, péčí o nezletilé děti (své sourozence), přispívá na chod domácnosti a nemladší sourozenci jsou na ni citově vázáni. Uvedla, že otec jejich nejmladších sourozenců rodinu opustil, je neznámo kde, o své děti se nezajímá a na jejich výživu nepřispívá.
5. Dle žalobkyně, i kdyby rodinní příslušníci nesplňovali kritéria pro formální přiznání postavení účastníků řízení, představuje stále vadu řízení, a tedy i rozhodnutí, skutečnost, že se žalovaný žádným způsobem nevyrovnal s případným dopadem svého rozhodnutí do života jejich sourozenců a matky, jak mu ukládá již výše zmíněný čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a čl. 3 Úmluvy o právech dítěte, který stanoví, že zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí. Odnětí pobytového oprávnění v případě jedné ze dvou pečujících osob je bezpochyby rozhodnutím, které se týká dětí. Součástí podkladů pro rozhodnutí se tak nestal např. výslech matky, místní šetření stran faktického života rodiny či jiný pokus o zajištění potřebných podkladů pro rozhodnutí. Postup žalovaného nebyl dle žalobkyně v souladu ani s ustanovením § 2 odst. 3 správního řádu. Žalobkyně dodala, že pro svou matku, která je v ČR samoživitelkou tří nezletilých dětí, je v současnosti významnou oporou emoční i faktickou, neboť zajišťuje částečně chod domácnosti, vyzvedávání a odvádění dvou nejmladších sourozenců ze školky atd. Její výdělek byl významným příspěvkem k chodu domácnosti.
6. Připustila, že se správnímu orgánu nedařilo doručovat jí písemnosti, a to ani na skutečnou adresu X, kde žije společně s matkou a bratry. Bohužel však žádnou výzvu k převzetí zásilky neobdržela. Dodala, že pokud jde o doručování osobám, kterým se prokazatelně nedaří doručovat, správní řád v § 25 odst. 1 stanoví, že se doručuje veřejnou vyhláškou. Takový pokus žalovaný směrem ke ní však neprovedl.
7. Dále žalobkyně ocitovala ustanovení 17 odst. 3 zákona o azylu s tím, že jeho druhou podmínku pro odejmutí azylu, tj. zda byl v jejím případě přítomen důvod hodný zvláštního zřetele pro jeho ponechání či nikoli, nebyl žalovaný vůbec schopen posoudit, neboť v této věci neprovedl žádné dokazování, a porušil tak svou povinnost řádně zjistit skutečný stav věci. K tomu poukázala na Příručku k postupům a kritériím pro určování

Za správnost vyhotovení: R. V.

právního postavení uprchlíků v souladu s Úmluvou z r. 1951 a s Protokolem z r. 1967 pojednávající v kapitole VI. o zásadě sjednocení rodiny, přičemž v bodě 187 se vyjadřuje k problematice rozpadu rodiny či obecně pominutí důvodů, pro které byl status uprchlíka dotyčnému přiznán. Má zato, že prostý fakt, že dosáhla zletilosti, není možné sám o sobě považovat za naplnění cesační klauzule, neboť důvod pro udělení azylu (soužití s matkou a bratry) i nadále trvá.

8. Žalobkyně dále uvedla, že sice prožila většinu života v Ugandě, má ale jednoznačně užší vztah k České republice, kde prožila svá školní léta a léta dospívání, nikoli k Ugandě, kde významnou část svého tamějšího života prožila jako nemluvně či batole. Do české společnosti se plně integrovala, studovala zde, má zde přátele a rodinu a hovoří perfektně česky. K Ugandě již nemá žádnou vazbu, nežijí tam ani žádní příbuzní, vyjma otce, se kterým jsem však nebyla ve styku a který byl rovněž příčinou obav matky o její bezpečnost. Úvahy správního orgánu stran jejího možného bezproblémového návratu, opětovného zařazení do ugandské společnosti a případného pobytu u opatrovatelky (matčiny známé), která se o ni před více jak 10 lety starala, jsou zcela arbitrární a nemají žádnou oporu v obsahu spisu.
9. Žalobkyně zdůraznila, že žalovanému jsou její rodinné poměry známy, matka a tři nezletilí bratři mají udělen azyl, a je mu z jeho správní činnosti rovněž známo, či mohlo být známo, že otec dvou nejmladších sourozenců s rodinou nežije, matka s ním není v žádném kontaktu a patrně se již ani nenachází na území ČR. Tyto skutečnosti však správní orgán do svých úvah nijak nezahrnul. Dodala, že v případě odnětí azylu nemá možnost získat jiné pobytové oprávnění dle zákona o pobytu cizinců, neboť by nesplnila některé z tam požadovaných podmínek. Zánik azylu by tak pro ni představoval definitivní ztrátu pobytového oprávnění a nemožnost nabýt pobytové oprávnění jiné.

III. Shrnutí vyjádření žalovaného

10. Žalovaný ve vyjádření k žalobě vyslovil nesouhlas se žalobními námitkami, neboť neprokazují, že by porušil některé ustanovení správního řádu či zákona o azylu, odkázal na obsah správního spisu, použité informace a vydané rozhodnutí a navrhl zamítnutí žaloby.
11. V reakci na žalobní námitky žalovaný uvedl, že dle jeho názoru rodinní příslušníci žalobkyně nejsou účastníky řízení, protože napadené rozhodnutí se týká jen a pouze žalobkyně, která je již zletilá, v době zahájení řízení o odnětí azylu byla ve věku 21 let. Na práva rodinných příslušníků nemá řízení žalobkyně žádný vliv, neboť jejím rodinným příslušníkům udělená forma ochrany je stále validní a trvá. Argumentace, že žalobkyně pomáhá matce s péčí a výchovou u nezletilých sourozenců a přispívá na domácnost a že otec dvou mladších nezletilých sourozenců na nezletilé nepřispívá a je neznámo kde, není azylově relevantní a nemá vliv na řízení. Žalobkyně je pouze dcerou a sestrou, není jí zákonem ani soudem nijak určena péče o nezletilé. Žalovaný však nepopírá, že její tvrzená solidarita s rodinou je pro rodinu přínosem.
12. Dle jeho názoru nelze argumentovat ani narušením práva na soukromý a rodinný život, neboť žalobkyně je osobou zletilou, žalovaný za základě proběhlého řízení ochranu odňal. Mezinárodní ochrana není jediným způsobem, jak cizinec může pobývat na území ČR. Musí se ale podrobit institutům zákona 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, a naplnit jejich dikci.

Za správnost vyhotovení: R. V.

13. Dále žalovaný uvedl, že dne 10. 3. 2025 bylo se žalobkyní zahájeno řízení o odnětí azylu, jelikož dosažením plnoletosti došlo k zániku důvodu jeho udělení z důvodu sloučení rodiny s matkou a bratrem. Dne 23. 4. 2025 jí byla dána možnost se vyjádřit k započatému řízení, žalobkyně však přesto, že byla písemnou formou vyzvána, aby se dne 23. 4. 2025 dostavila k pohovoru, si výzvu nepřevzala, tudíž se k pohovoru nedostavila. Vzhledem k závažnosti zahájeného řízení, resp. z procesní opatrnosti, žalovaný požádal cizineckou policii o pobytovou kontrolu za účelem zjištění, zda se žalobkyně skutečně zdržuje na jí uvedené adrese. Kontrola provedená dne 26. 5. 2025 zjistila (viz spis str. 148), že se žalobkyně na adrese X nezdržuje, a přestěhovala se na adresu X. Na tuto adresu byla žalovaným též obeslána, ale dopis s výzvou k pohovoru se vrátil jako nedoručený (viz spis str. 146-147). Postup při doručování byl dle žalovaného v souladu s ustanovením § 24 odst. 3 zákona o azylu. Žalovaný má proto zato, že žalobkyni dal možnost se vyjádřit k zahájenému řízení o odebrání azylu, ale ta s ním zjevně nespolupracuje, resp. přímo porušuje povinnosti azylanta vyplývající ze zákona o azylu. Žalovaný proto musel vycházet při správním řízení o odebrání azylu z údajů, které poskytla k její situaci její matka, a to při podání žádosti o mezinárodní ochranu za svoji osobu roku 2013, tak později za žalobkyni roku 2015.
14. Žalovaný připomněl, že je povinností azylanta nahlásit správnímu orgánu změnu pobytu danou § 78 zákona o azylu. To žalobkyně neučinila. Zasláné zásilky nepřebrala ani na nové adrese, která byla zjištěna pobytovou kontrolou. Žalobkyni bylo ode dne 28. 2. 2025 žalovaným zasláno na jí uvedenou adresu a později na adresu zjištěnou pobytovou kontrolou devět doporučených zásilek, ani jednu si žalobkyně nepřebrala. Žalobkyně tak sama na základě vlastní neaktivity a zanedbání jí dané povinnosti znemožnila provést řádně řízení k její žádosti a zodpovědět žalovanému další informace, které měly být podkladem pro případné prodloužení udělené ochrany. Žalovaný uvedl, že nemůže ani není povinen domýšlet azylově relevantní důvody, které žadatel o azyl ve skutečnosti neuvedl. Je to právě žadatel, kdo zná důvody, které jej vedly k opuštění země původu, a kdo může označit skutečnosti, které pociťuje natolik palčivě, že se odmítá vrátit zpátky do vlasti. Argumentaci v žalobě, že žalovaný měl vyzvat její matku k součinnosti, nelze přijmout jako deliberující důvod pro zanedbání jí zákonem o azylu dané povinnosti poskytovat žalovanému součinnost a sdělit adresu svého pobytu.
15. Žalovaný se stručně vyjádřil i k další pobytové situaci žalobkyně, tj. že může dále pobývat na území ČR, ale za podmínek naplnění litery zákona o pobytu cizinců. Na podporu svého rozhodnutí odkázal rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 1. 2004, sp. zn. 5 Azs 37/2003, dle něhož *„poskytnutí azylu je specifickým důvodem pro povolení pobytu na území ČR a nelze jej zaměňovat s jinými legálními formami pobytu cizinců na území republiky, tak jak jsou upraveny zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR“*, a dále také na rozsudek téhož soudu ze dne 24. 2. 2005, sp. zn. 7 Azs 187/2004. Žalovaný dodal, že rodinné vazby v ČR důvodem pro udělení azylu nejsou. Takovou otázku je potřeba řešit dle zákona o pobytu cizinců, který je k úpravě pobytu cizinců na českém území primárně určen. K námitce ve vztahu k porušení čl. 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv žalovaný upozornil na rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 1 Azs 5/2011, dle kterého tento článek neukládá státu všeobecný závazek respektovat volbu dotčených osob ohledně země jejich společného pobytu, resp. napomáhat rozvíjení vztahů mezi nimi.

16. Žalovaný dodal, že se v napadeném rozhodnutí zabýval i tím, zda žalobkyně nesplňuje důvody pro udělení mezinárodní ochrany dle dalších ustanovení zákona o azylu, avšak k takovému závěru nedošel.

IV. Posouzení věci krajským soudem

17. Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí v rozsahu žalobních námitek v řízení podle části třetí hlavy druhé dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Učinil tak bez nařízení jednání postupem za podmínek stanovených dle ustanovení § 51 odst. 1 věty druhé s. ř. s. Po prostudování předloženého správního spisu dospěl soud k následujícím skutkovým zjištěním a právním závěrům, přičemž žalobu shledal důvodnou.
18. Z předloženého správního spisu vyplynulo, že rozhodnutím ze dne 23. 2. 2015, čj. OAM-100/ZA05-P12-2015, byl žalobkyni udělen azyl podle § 13 zákona o azylu. Důvodem pro to bylo sloučení rodiny s její matkou a nezletilým bratrem, kterým byl na území ČR udělen azyl.
19. Přípisem ze dne 24. 2. 2025 byla žalobkyně vyrozuměna o zahájení řízení o odnětí azylu, když jí azyl byl udělen jako nezletilému rodinnému příslušníku azylanta (matky) a již dosáhla zletilosti, čímž došlo k naplnění podmínek pro odnětí azylu. Současně jí bylo sděleno, že bude v nejbližší době vyzvána k pohovoru. K němu byla předvolána předvoláním ze dne 28. 3. 2025. Vzhledem k tomu, že si žalobkyně zásilky nevyzvedla a byly po uplynutí úložní doby žalovanému vráceny zpět, požádal žalovaný cizineckou policii o prověření jejího faktického pobytu. Pobytovou kontrolou bylo zjištěno, že se žalobkyně nezdržuje v místě hlášeného pobytu na adrese X, ale odstěhovala se na adresu X, což potvrdil její ubytovatel.
20. Žalovaný následně předvoláním ze dne 5. 8. 2025 znovu předvolal žalobkyni k pohovoru na zjištěnou adresu jejího ubytování, ani tuto zásilku si však žalobkyně nevyzvedla a byla vrácena po uplynutí úložní doby žalovanému zpět, k pohovoru se tedy nedostavila. Přípisem ze dne 25. 8. 2025 byla žalobkyně vyzvána k seznámení se s podklady rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany (přípis byl zaslán na obě výše uvedené adresy). Ani tuto zásilku si žalobkyně nevyzvedla a byla vrácena po uplynutí úložní doby žalovanému zpět (k seznámení se s podklady rozhodnutí se tedy rovněž nedostavila). Dne 17. 9. 2025 pak žalovaný vydal žalobou napadené rozhodnutí, kterým žalobkyni odňal azyl a neudělil mezinárodní ochranu. K převzetí rozhodnutí byla žalobkyně vyzvána přípisem ze dne 18. 9. 2025 a následně ještě jednou přípisem ze dne 10. 10. 2025. Ani jednu zásilku si žalobkyně nevyzvedla a obě byly vráceny po uplynutí úložní doby žalovanému zpět. Z protokolu o předání rozhodnutí ze dne 12. 11. 2025 je pak zřejmé, že rozhodnutí bylo žalobkyni tento den předáno a byla s ním seznámena, a tímto dnem nabylo právní moci.
21. Ve správním spise jsou dále založeny informace, které správní orgán shromáždil v průběhu správního řízení ohledně politické a bezpečnostní situace a stavu dodržování lidských práv v Ugandě, a to Informace OAMP ze dne 31. 5. 2023, Uganda - Bezpečnostní a politická situace v zemi, stav: květen 2023; Uganda, Ministerstvo zahraničních věcí USA ze dne 12. 8. 2025, Zpráva o dodržování lidských práv za rok 2024.
22. Předmětem soudního přezkumu v projednávané věci je rozhodnutí, kterým žalovaný žalobkyni odňal azyl a současně dospěl k závěru, že u ní není dán žádný z důvodů pro udělení mezinárodní ochrany dle zákona o azylu.

Za správnost vyhotovení: R. V.

23. Žalobkyně v prvním žalobním bodě namítla, že žalovaný nesprávně určil okruh účastníků řízení, když jako s účastníkem řízení jednal pouze s ní a nikoli též s ostatními členy její rodiny, tj. s jejími nezletilými sourozenci a její matkou. S poukazem na § 20 zákona o azylu a § 27 odst. 2 správního řádu má zato, že i oni jsou účastníky řízení, neboť napadeným rozhodnutím bylo zasaženo do jejich práva na soukromý a rodinný život.
24. Účastníky řízení stanoví zákon o azylu ve svém ustanovení § 20 odst. 1 tak, že *účastníkem řízení podle tohoto zákona je a) žadatel o udělení mezinárodní ochrany, b) azylant, c) osoba požívající doplňkové ochrany, d) osoba, v jejímž případě se vede řízení o předání do příslušného státu, nebo e) cizinec, o kterém to stanoví tento zákon.*
25. Dle odstavce 2 téhož ustanovení se *účastníkem řízení ve věci mezinárodní ochrany rozumí účastník řízení uvedený v odstavci 1 písm. a) až d).*
26. Účastníky řízení v režimu zákona o azylu tedy stanoví jeho § 20. Vzhledem k tomu, že zákon o azylu upravuje i jiná řízení než jen ta ve věci mezinárodní ochrany, je třeba rozlišovat účastníky řízení a účastníky řízení ve věci mezinárodní ochrany. Účastníka řízení ve věci mezinárodní ochrany konkretizuje právě odst. 2 uvedeného ustanovení. Uvedený výčet účastníků řízení je taxativní, nelze jej tudíž žádným způsobem rozšiřovat. Ostatně, i v důvodové zprávě k zákonu o azylu se uvádí, že jiné osoby s ohledem na specifikum azylového řízení nemohou být účastníkem tohoto řízení.
27. Žalobkyně argumentovala tím, že její sourozenci a matka jsou účastníky řízení dle § 20 odst. 1 písm. b) zákona o azylu (návazně na § 27 odst. 2 správního řádu), tj. že jsou azylanty, kteří jsou napadeným rozhodnutím přímo dotčeni na svých právech a povinnostech.
28. Kdo se rozumí azylantem podle zákona o azylu stanoví jednoznačně jeho § 2 odst. 2, a to tak, že se *azylantem rozumí cizinec, kterému*
- a) bylo doručeno rozhodnutí o udělení azylu, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení azylu, nebo*
- b) byl odňat azyl, i po dobu*
- 1. běhu lhůty pro podání žaloby podle § 32 proti rozhodnutí o odnětí azylu,*
- 2. běhu lhůty pro podání případné kasační stížnosti v této věci, nebo*
- 3. soudního řízení o žalobě a o kasační stížnosti v této věci.*
29. S ohledem na zásadu *lex specialis derogat legi generali* je nutno dát shora citované speciální úpravě obsažené v zákoně o azylu přednost i před obecnou úpravou obsaženou v § 27 správního řádu, a to nejen před prvním odstavcem tohoto ustanovení, ale i před odstavcem druhým, ve kterém jsou uvedeny další dotčené osoby. Taxativní výčet účastníků řízení obsažený ve speciálním zákoně tak má za následek vyloučení obecné definice účastníků řízení obsažené v § 27 správního řádu.
30. Nelze proto souhlasit s argumentací žalobkyně, že novelou provedenou zákonem č. 314/2015 Sb. byl v § 20 zákona o azylu rozšířen okruh účastníků podle zákona i na všechny azylanty, kteří mohou být rozhodnutím přímo dotčeni na svých právech a povinnostech. Lze poznamenat, že účastníkem řízení podle zákona o azylu byl do zmíněné novelizace, pokud jde o azylanta, cizinec, kterému byl podle tohoto zákona udělen azyl po dobu platnosti rozhodnutí o udělení azylu, a ten, s nímž bylo zahájeno řízení o odnětí

azyly. Zmíněnou novelou byla pouze slova „s nímž bylo zahájeno řízení o odnětí azylu“ zrušena. Přitom pokud Ministerstvo vnitra rozhodlo o odnětí azylu, měl cizinec postavení azylanta i po dobu řízení o přípustných opravných prostředcích proti rozhodnutí o odnětí azylu, včetně doby pro podání opravného prostředku. Výkladové problémy v tomto ohledu pak odstranila až pozdější úprava (nyní platná shora uvedená), která reflektovala stávající výklad a postup.

31. Žalovaný tedy postupoval správně, když v řízení o odnětí azylu a rozhodování o ne/udělení mezinárodní ochrany žalobkyni jednal jako s účastníkem předmětného řízení (azylantem) pouze s ní. Účastenství jejích sourozenců a matky je v tomto řízení dle právní úpravy zákona o azylu vyloučeno.
32. Žalobkyně vytkla žalovanému i nesprávný postup při doručování. Sice připustila, že se mu nedařilo doručovat jí písemnosti, avšak s poukazem na § 25 odst. 1 správního řádu má zato, že jí v takovém případě mělo být doručeno veřejnou vyhláškou, což žalovaný neučinil.
33. Žalovaný podrobně popsal svůj postup při doručování písemností žalobkyni, což dokumentují i listiny založené ve správním spise. Vyplyvá z nich, že písemností ze dne 24. 2. 2025 byla vyrozuměna o zahájení řízení o odnětí azylu s informací, že bude v nejbližší době vyzvána k pohovoru (toto vyrozumění si nepřevzala). Přípisem ze dne 28. 3. 2025 byla předvolána k pohovoru ve věci mezinárodní ochrany na den 23. 4. 2025 (ani toto předvolání si nepřevzala a k pohovoru se nedostavila). Vzhledem k důležitosti zahájeného řízení žalovaný požádal cizineckou policii o pobytovou kontrolu za účelem zjištění, zda se žalobkyně skutečně zdržuje na jí nahlášené adrese. Kontrola provedená dne 26. 5. 2025 zjistila, že se žalobkyně na adrese X již nezdržuje, a že se přestěhovala na adresu X. Tam ji žalovaný znovu zaslal předvolání k pohovoru, a to na den 2. 9. 2025 (ani toto předvolání si však žalobkyně nevyzvedla).
34. Doručování písemností účastníku řízení ve věci mezinárodní ochrany upravuje § 24 zákona o azylu následovně:

(1) Písemnosti se doručují účastníku řízení ve věci mezinárodní ochrany do vlastních rukou pouze do místa jeho hlášeného pobytu nebo žadateli o udělení mezinárodní ochrany za podmínek uvedených v odstavci 2 na adresu pro doručování, nedoručuje-li ministerstvo na místě nebo prostřednictvím datové schránky.

(2) Adresou pro doručování se pro účely tohoto zákona rozumí adresa uvedená v oznámení podle § 82 odst. 1, povolilo-li ministerstvo opuštění pobytového střediska podle § 82 odst. 2, nebo adresa azylového zařízení, na kterém se žadatel o udělení mezinárodní ochrany a ministerstvo dohodnou, pokud se má žadatel o udělení mezinárodní ochrany na této adrese zdržovat alespoň 15 dní. V písemném záznamu o dohodě se uvede jméno, příjmení a datum narození žadatele o udělení mezinárodní ochrany a datum, od kterého se mu má na adresu pro doručování doručovat, případně datum, do kterého se mu má na adresu pro doručování doručovat, a adresa azylového zařízení. O změně adresy pro doručování se musí žadatel o udělení mezinárodní ochrany a ministerstvo dohodnout; věta druhá platí obdobně.

(3) Pokud nebyl účastník řízení ve věci mezinárodní ochrany v místě doručení zastižen, doručovatel písemnost uloží v místně příslušné provozovně držitele poštovní licence nebo v azylovém zařízení, kde je účastník řízení ve věci mezinárodní ochrany hlášen k pobytu, a účastníka řízení ve věci mezinárodní ochrany o tom vhodným způsobem vyrozumí. Nevyzvedne-

li si adresát písemnost do 10 dnů ode dne, kdy byla písemnost uložena, poslední den této lhůty je dnem doručení.

(4) Písemnost určená účastníkovi řízení ve věci mezinárodní ochrany, jehož pobyt není znám, se uloží po dobu 10 dnů v azylovém zařízení, kde je účastník řízení ve věci mezinárodní ochrany hlášen k pobytu, nebo, je-li hlášen k pobytu mimo azylové zařízení, v ministerstvem určeném azylovém zařízení, které je nejbližší místu jeho hlášeného pobytu. Oznámení o uložení písemnosti se vyvěsí v azylovém zařízení na úřední desce. Poslední den této lhůty je dnem doručení. (poznámka: potvrzení odstavce 3 pro zdůraznění provedeno soudem).

35. Pro doručování písemností účastníkům řízení ve věci mezinárodní ochrany je třeba aplikovat výše uvedenou úpravu, neboť jde o *lex specialis* ke správnímu řádu. Žalovaný tak postupoval při doručování písemností žalobkyně v souladu s ustanovením § 24 odst. 3 zákona o azylu. Pro svou komplexní úpravu doručování v zákoně o azylu proto nebyl žádný důvod pro žalobkyni požadovaný postup doručování dle správního řádu (veřejnou vyhláškou). Lze poznamenat, že v daném případě nenastaly ani podmínky pro postup uvedený v odstavci 4 shora citovaného ustanovení, neboť nešlo o účastníka, jehož pobyt by nebyl znám.
36. Žalobkyni tedy byly potřebné písemnosti řádně zaslány a byla jí dána možnost vyjádřit se k řízení o odebrání azylu, žalovaný ji předvolal i k pohovoru. Žalobkyně však svou pasivitou a nesplněním i své povinnosti nahlásit správnímu orgánu změnu pobytu (78 zákona o azylu) zapříčinila situaci, že sama nesdělila žalovanému žádné informace, které bylo třeba zjistit nebo ověřit v předmětném řízení.
37. V dalším žalobním bodě žalobkyně namítala, že se žalovaný žádným způsobem nevyrovnal s případným dopadem jeho rozhodnutí do života jejích sourozenců a matky, když se významně podílí na chodu domácnosti a péči o nezl. sourozence. K tomu poukázala na čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a čl. 3 Úmluvy o právech dítěte.
38. Obecně nutno konstatovat, že mezinárodní závazky (zejména závazek respektovat rodinný a soukromý život ve smyslu čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod) neukládají státu všeobecnou povinnost respektovat volbu osob ohledně země jejich společného pobytu, resp. napomáhat rozvíjení vztahů mezi nimi; podmínky uplatnění takové povinnosti státu se přitom vykládají velmi přísně. O povinnosti státu respektovat volbu země společného pobytu osob lze uvažovat v naprosto výjimečných případech. Neudělení, ale ani odnětí mezinárodní ochrany proto obecně nemusí znamenat natolik intenzivní zásah do rodinného a soukromého života, aby bylo možné uvažovat o rozporu s čl. 8 Úmluvy. V případě žalobkyně taková vypjatá životní situace nebyla shledána, přičemž nutno připomenout, že žalovaný opakovaně vyzval žalobkyni k dostavení se k výsledku, ta však na výzvy nijak nereagovala a neuvedla tak žádný konkrétní důvod, pro který by bylo možné považovat okolnosti jejího případu za zcela výjimečné. S uvedeným souvisí i žalobkyní namítané porušení čl. 3 Úmluvy o právech dítěte. Ten však cílí na odloučení dítěte od svého rodiče a ani o takovou situaci v daném případě nejde. Z ničeho nevyplývá, že by žalobkyně byla pečující osobou o nezletilé děti (tj. o své sourozence), těmito osobami jsou jejich rodiče/zákonní zástupci, v daném případě zřejmě pouze jejich matka. Sourozenec tak obecně není osobou, která by měla status pečující osoby.

39. S uvedeným však úzce souvisí další žalobní námitka, a to že žalovaný nebyl schopen posoudit podmínky stanovené § 17 odst. 3 zákona o azylu, neboť ve věci neprovedl žádné dokazování, a porušil tak svou povinnost řádně zjistit skutečný stav věci. K tomu žalobkyně poukázala na Příručku k postupům a kritériím pro určování právního postavení uprchlíků v souladu s Úmluvou z r. 1951 a s Protokolem z r. 1967. Tuto námitku shledal krajský soud důvodnou.
40. Dle ustanovení § 17 odst. 3 zákona o azylu platí, že *azyl za účelem sloučení rodiny se dále odejme, zanikne-li důvod, pro který byl udělen, a nebude-li shledán jiný důvod hodný zvláštního zřetele pro jeho ponechání.*“
41. Krajský soud předně konstatuje, že podle čl. 1C Úmluvy o právním postavení uprchlíků (publikované pod č. 208/1993 Sb., dále jen „Ženevská úmluva“), dochází k zániku postavení uprchlíka pouze tehdy, jestliže nastanou zásadní a trvalé změny okolností v zemi původu, jež odstraňují důvodné obavy před pronásledováním, pro něž byla mezinárodní ochrana přiznána. Tomu odpovídá i mezinárodní standard výkladu Ženevské úmluvy, který stanovil Vysoký komisař OSN pro uprchlíky (UNHCR) ve svém *Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status*, tj. v Příručce k postupům a kritériím pro určování právního postavení uprchlíků (dále také jen „Příručka“). Z bodu 187 této Příručky lze dovodit, že odvozené postavení uprchlíka (tedy status přiznaný za účelem zachování jednoty rodiny) nezaniká automaticky v důsledku změny osobního statusu (např. dosažením zletilosti) ani v důsledku pouhé nečinnosti nebo omezené spolupráce dotčené osoby. Rozhodující je trvání rodinné jednoty jako faktického sociálního celku.
42. Obecně lze sice souhlasit se žalovaným, že žadatel o mezinárodní ochranu i azylant je povinen poskytovat správnímu orgánu potřebnou součinnost, zejména sdělovat aktuální kontaktní údaje a dostavit se k úkonům řízení, včetně pohovoru. Nedostavení se k pohovoru přitom může být za splnění zákonných podmínek i důvodem pro zastavení řízení, jak judikoval Nejvyšší správní soud v souvislosti s opakovanou absencí žadatele o mezinárodní ochranu. Tyto závěry se však vztahují výlučně k řízení o žádosti o udělení mezinárodní ochrany, nikoliv k řízení, v němž se posuzuje zánik již udělené mezinárodní ochrany, tj. již přiznaného postavení uprchlíka.
43. V projednávané věci žalovaný posuzoval předně právě otázku zániku žalobkyni uděleného azylu (uděleného z důvodu sloučení rodiny s její matkou a bratrem), tj. již přiznaného postavení uprchlíka, a teprve až následně posuzoval případnou možnost udělení/neudělení mezinárodní ochrany. Cesační klauzule podle čl. 1C Ženevské úmluvy je přitom nutné vykládat restriktivně, neboť zánik statusu uprchlíka představuje závažný zásah do právní jistoty osoby požívající ochrany, přičemž odpovědnost za prokázání naplnění cesačního důvodu nese správní orgán, který nemůže dovozovat zánik postavení uprchlíka pouze z toho, že se osoba nedostavila k pohovoru či nekomunikuje. V případech, kdy je status uprchlíka odvozen od člena rodiny, je správní orgán povinen zjistit, zda nadále trvá faktická rodinná jednotka, která byla důvodem přiznání ochrany. Ani procesní nečinnost účastníka řízení či jeho nespolečná spolupráce nemůže být interpretována jako důkaz o „rozpadu rodiny“, zejména pokud jde o mladé dospělé osoby, které dlouhodobě s rodinou žijí. V tomto směru má správní orgán povinnost vycházet z jiných dostupných zdrojů, např. spisů dalších členů rodiny, údajů o místě pobytu, údajů ze Správy uprchlických zařízení nebo jiných relevantních informací, které má k dispozici, aby mohl učinit závěr o tom, zda došlo

či nedošlo k faktickému rozpadu rodiny. V řízení o zániku statusu uprchlíka nelze bez dalšího presumovat pominutí důvodů ochrany z pouhého procesního chování účastníka.

44. V daném řízení, v němž byl posuzován zánik či trvání azylu uděleného žalobkyni za účelem sloučení rodiny (tj. trvání postavení uprchlíka), nelze bez dalšího dovozovat z dosažení zletilosti (ani z nekomunikace), že pominuly důvody přiznané ochrany (rodinné soužití), neboť samotné dosažení dospělosti není pominutím důvodu, pro který byl status udělen. Cesační klauzule podle čl. 1C Ženevské úmluvy dopadají výlučně na zásadní a trvalou změnu okolností v zemi původu, nikoli na změny osobního postavení v zemi azylu či na procesní pasivitu účastníka. Dosažení zletilosti žalobkyně jako člena rodiny samo o sobě neznamená zánik rodinného života, pokud nadále existuje faktický vztah závislosti a společné domácnosti, a to zejména když jde o mladé dospělé osoby, které jsou nadále součástí rodinné jednotky.
45. Žalobkyni je tak nutno přisvědčit v tom, že prostý fakt, že dosáhla zletilosti, není možné sám o sobě považovat za naplnění cesační klauzule, pokud důvod pro udělení azylu (soužití s matkou a sourozenci) i nadále trvá. Žalovaný byl proto povinen zjistit skutkový stav v nezbytném rozsahu i bez aktivní součinnosti žalobkyně jako účastníka řízení, tj. trvání faktické rodinné jednoty ověřit jinými dostupnými prostředky.
46. Krajský soud uzavírá, že žalovaný nemohl bez dalšího presumovat zánik důvodů přiznané mezinárodní ochrany žalobkyně (rodinné soužití) z dosažení její zletilosti (ani z neúčasti u pohovoru a z nekomunikace). A pokud neprovedl dostatečné a přesvědčivé zjištění skutkového stavu zejména ohledně aktuální existence rodinného soužití, je jeho závěr o splnění podmínek pro odnětí azylu žalobkyni předčasný a v rozporu s čl. 1C Ženevské úmluvy.

V. Závěr a náklady řízení

47. S ohledem na shora uvedené krajský soud ve smyslu § 78 odst. 1 s. ř. s. napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení, v němž bude vázán právním názorem, který soud v tomto zrušujícím rozsudku vyslovil (§ 78 odst. 4 a 5 s. ř. s.).
48. Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalovaný ve věci úspěch neměl, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalobkyně byla sice ve věci úspěšná, ale žádné náklady řízení, které by jí v souvislosti se soudním řízením vznikly, nespecifikovala, přičemž ze spisu ani nevyplývá, že by jí nějaké náklady vznikly.

Poučení:

Toto rozhodnutí nabývá právní moci dnem doručení účastníkům (§ 54 odst. 5 s. ř. s.).

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu, který o ní také rozhoduje.

Jestliže kasační stížnost ve věcech, v nichž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, odmítne ji Nejvyšší správní soud pro nepřijatelnost (§ 12 odst. 1, § 102, § 104a odst. 1, § 106 odst. 2 a 4 s. ř. s.).

Za správnost vyhotovení: R. V.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Hradec Králové 24. března 2026

Mgr. Helena Konečná v. r.
samosoudkyně

Za správnost vyhotovení: R. V.